

سپهرغرب، گروه زیست‌بوم – طاهره ترابی‌مهوش، به گفته معاون محیط زیست طبیعی اداره کل حفاظت از محیط زیست استان همدان وجود محدوده‌های مهدنی و عدم امکان واگذاری آن‌ها مانع از آن شد که بتوان این زیستگاه بکر را در قالب مناطق چهارگانه حفاظت کرد.

حفاظت از کوهستان، به خاطر تضمین برقراری آب‌خیزها، بقای حیات وحش و حفظ زیبایی باشکوه این تفرجگاه‌های بی‌مانند، وظیفه سازمان‌های دولتی و تکتک استفاده‌کنندگان از کوه است. زیرا سرچشمه همه رودهای بزرگ، و منشأ نیمی از آب‌های شیرین جهان، کوهستان‌ها هستند و از طرفی کوه‌ها، زیستگاه گونه‌های بی‌شمار گیاهی و جانوری، خاستگاه بخش مهمی از ثروت (تنوع) زیستی، و پناهگاه بسیاری از گونه‌هایی هستند که در دشت‌ها ناپود شده‌اند. از سوی دیگر می‌توان کوه‌ها را بزرگ‌ترین گردشگاه‌ها و ورزشگاه‌ها قلمداد کرد که با داشتن چشم‌اندازی باشکوه و هوای پاک، امکان پیاده‌روی و ورزش در یک محیط دل‌انگیز را فراهم می‌کنند اما متأسفانه طی چند دهه اخیر با رشد جمعیت دست‌اندازی به این مناطق بکر طبیعی از طریق چند عامل اصلی منجر به تخریب بخش زیادی از این کوهستان‌ها شد که ازجمله این موارد می‌توان به چرای دام، ساخت‌وساز، معدن‌کاوی، جاده‌سازی، گردشگری ناسالم، برداشت از گونه‌های گیاهی انباشت زباله و غیره اشاره کرد.

قابل ذکر است که کوهستان الوند نیز از این اتفاق نامیمون در امان نبوده، کوهستان آتشفشانی الوند فراوری شهر همدان، کوهستان منفردی از شاخه‌های خاوری زاگرس مرکزی با عرصه‌ای به وسعت هزار و ۳۷۵ کیلومتر مربع، بزرگ‌ترین پدیده گرانیب‌زایی از دوران چهارم زمین‌شناسی است که بر اثر نفوذ توده‌های آذرین بازمانده از دوران پیشین به‌وجود آمده و در شمال غرب به کوه خدابنده‌لو سنجند و کوه چهل چشمه کردستان و از جنوب شرق، به بلندی‌های راسوند و کوه وفس اراک متصل است جای‌لتر اینکه این کوهستان، دره‌های ژرف و سرسبز، چشمه‌ساران، چمن‌زاران و ستیغ‌های پرشماری دارد و یال آن، حد طبیعی بین شهر همدان و توپسرگان را تشکیل می‌دهد.

بنابراین می‌توان علاوه بر ظرفیت طبیعی، این کوهستان را میراثی از گذشتگان قلمداد کرد که متأسفانه امروز مورد تعرض و تخریب قرار گرفته به طوری که رئیس هیئت کوهنوردی همدان اخیراً در مصاحبه‌ای اعلام کرده این روزها الوند به جهت بی‌توجهی‌ها و آسیب‌های زیست محیطی عوامل انسانی، سخت نفس می‌کشد و نیازمند

خراش معادن بر دل الوند

ارتقای سطح حفاظت از الوند قربانی خلأ قانونی

تبدیل شدن به منطقه حفاظت‌شده است حال آنکه به گفته او از ۱۰ سال پیش این پیشنهاد مطرح شده اما خبری از آن نیست. بر این اساس با توجه به اهمیت موضوع برآن شدیم تا در این باره گفت‌وگویی را بی تنی چند از متولیان امر همچون اسفندیار خرائی؛ مدیرکل منابع طبیعی وآبخیزداری استان همدان، مهدی صفی‌خانی؛ معاون محیط زیست طبیعی اداره کل محیط زیست استان همدان و علیرضا گوهری؛ رئیس هیئت کوهنوردی استان ترتیب دهیم که در ادامه می‌خوانید:

رئیس هیئت کوهنوردی استان همدان ضمن ابراز گلایه‌مندی از وضعیت کنونی کوهستان الوند، گفت: مسئله این است که مگر کوهستانی باقی مانده که شما به‌دنبال ارزیابی وضعیت آن هستید؟

علیرضاگوهری با اشاره به اینکه در حال حاضر به‌صورت همه‌جانبه چه از سوی بخش خصوصی و چه دولتی به سمت کوهستان الوند هجوم وارد شده ابراز کرد: تأسف‌بارتر اینکه هر نوع تخریبی ازجمله چرای بی‌رویه دام‌های عشایر حاضر در منطقه، ساخت‌وساز غیر مجاز و یا دست‌اندا‌زهایی که از سوی شرکت‌های خصوصی دولتی و نیز معادن در منطقه انجام می‌شود را در این منطقه شاهد هستیم.

وی با تأکید بر اینکه اخیراً نیز طرحی که به‌عنوان مسیر برگشت از گنجنامه و عریض کردن جاده توپسرکان–همدان مطرح شده، تیر خلاصی بر حیات منطقه است و باید قانحه آن را خواند تشریح کرد: افزون بر ۱۰سال است که این منطقه به عنوان منطقه شکارمنوع مشخص شده و تقریباً ۶ سال پیش بود که درکمیته‌ای با عنوان طبیعی‌گردی که در ساختار میراث فرهنگی استان وجود داشت (آخرین جلسه‌ای که این کمیته تشکیل داده و ما در آن دعوت بودیم هم به همان زمان بازمی‌گردد)، پیشنهادی مبنی بر تبدیل شدن به منطقه حفاظت‌شده از سوی اداره کل حفاظت از محیط زیست در آن مطرح شد اما با گذشت این مدت زمان هنوز خبری از آن نیست.

وی ادامه داد: چند سؤال مطرح است نخست اینکه چرا این طرح خوب به جهت حفاظت از کوهستان الوند هنوز به نتیجه نرسیده و بعد اینکه در آن زمان دوستان اعلام می‌کردند برای تبدیل این منطقه به حفاظت‌شده تنها زون تعیین‌شده میدان میشان رو به بالا را دربرمی‌گیرد حال آنکه تمام تخریب‌ها عملاً در پایین‌دست میدان میشان در حال رخ دادن است پس باید زون تعیین‌شده مناطق پایین‌دست را نیز شامل شود.

رئیس هیئت کوهنوردی استان همدان با بیان

اینکه علاوه برآنچه گفته شد طی این سال‌ها شاهد اتفاق‌های ناگوار همچون از بین بردن چشمه‌ها و گازکشی به گنجنامه را شاهد بوده و هستیم، تشریح کرد: بخشی از این تخریب‌ها توسط عشایر و بخشی نیز توسط افراد ناآگاه انجام می‌شود.

گوهری ادامه داد: متأسفانه دستگاه‌های متولی همچون منابع طبیعی آنگونه که باید با متخلفان جدی برخورد نمی‌کنند؛ با وجود ساخت و سازهای غیر مجاز در نقاط مختلف این کوهستان قلع وقمعی صورت نمی‌گیرد. وی با اشاره به اینکه از سوی متولیان امر، اقدام جدی در ارتباط با حفاظت از الوند را شاهد نیستیم، اظهار کرد: در حال حاضر اگر سری به میدان میشان و حتی بالاتر بزیند شاهد اتاق و حتی در منطقه کیوارستان شاهد ساختمان‌هایی خواهید بود که ساخته شده اما کاری برای برچیده شدن آن نکرده‌اند.

در ادامه مدیرکل منابع طبیعی و آبخیزداری استان همدان نیز با بیان اینکه حفاظت، احیا، توسعه و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع بر عهده ما است، بنابرین قطعاً در محدوده‌هایی مجاز به ورود هستیم که در مالکیت منابع طبیعی باشد، گفت: یقیناً همگان بر این امر واقف هستند که طی سال‌های اخیر این اداره کل کارهای خوبی را با همکاری سازمان ثبت در جهت تثبیت مالکیت خود بر این اراضی انجام داده و برای تمام عرصه‌های ملی سند تک‌برگ دریافت کردیم. خرائی با اشاره به اینکه بنده با قدرت تأکید می‌کنم هرگونه تخلفی در این اراضی حادث شود با برخورد جدی ما مواجه شده و قانونی عمل نمی‌کنیم، تشریح کرد: در خصوص ساخت و ساز عشایر در کوهستان الوند نیز باید بگویم مطمئناً از حافظان منابع طبیعی هستند اما آن‌ها نیز برای ادامه حیات نیازمند خدمات اولیه هستند بنابراین به آن‌ها اجازه ساخت زیر چادری بدون سقف را تحت طرح‌هایی که امور عشایر اعلام کرده در موارد خاص داده می‌شود.

وی با تأکید بر اینکه نمی‌توان منکر تخلفات شد که یقیناً با آن‌ها برخورد می‌شود تشریح کرد: نمونه بارز این موارد، ساخت و سازی در منطقه کوهستانی شهرستان بهار از سوی عشایر بود که از سوی سازمان با دریافت مجوز قضائی نسبت به قلع و قمع اقدام کردیم. وی در پاسخ به مشکل دام مازاد نیز گفت: مجوز چرای داده‌شده به عشایر متعلق به سال‌ها قبل است حال آنکه طی این سال‌ها با افزایش جمعیت خانوارها تعداد گله‌های دام افزایش یافته و با در نظر گرفتن تعداد دام روستاییان استان در حال حاضر ما در حوزه دام چیزی بالغ بر دو و نیم برابر ظرفیت مراتع دام داریم.

مدیرکل منابع طبیعی و آبخیزداری استان همدان با اشاره به اینکه برای حل این مشکل باید به‌دنبال اشتغال جایگزین برای خانوار عشایری از سوی سازمان امور عشایری باشیم، ابراز کرد: بارها این موضوع توسط ما در جلسات مختلف و حتی چندین بار در محضر معاون هماهنگی امور سیاسی و امنیتی استانداری مطرح شد و حتی برای آن پیشنهادهایی ارائه دادیم. خرائی گفت: خوشبختانه با فعالیت رسانه و پیگیری‌های انجام‌شده فعالیت آفرودسواران در الوند نیز کاهش یافته حال آنکه تا سال ۹۷ فعالان این عرصه، از کوهستان الوند به‌عنوان یک منطقه مناسب برای آفرودسواری یاد می‌کردند و به‌دنبال آن بودند که این موضوع به‌صورت جدی و گسترده‌تر در این منطقه انجام شود.

وی با اشاره به اینکه خوشبختانه با پیگیری‌ها و نیز فعالیت رسانه‌ها در پاسخ به این افراد عنوان شد که کوهستان الوند باوجود اینکه تنها یک درصد مرتع استان را شامل می‌شود اما سه درصد از نیاز علوفه کشور را تأمین می‌کند و نمی‌توان برای آفرودسواری از آن استفاده کرد، افزود: همان‌طور که پیشتر عنوان شد اکنون فعالیت این قبیل افراد در منطقه کاهش یافته و در صورت مشاهده با آن‌ها برخورد جدی خواهد شد.

وی با بیان اینکه در حال حاضر حدود ۶۶ هزار هکتار از اراضی ملی استان به‌صورت حفاظت‌شده از سوی سازمان حفاظت از محیط زیست استان مدیریت می‌شود گفت: فرایند تبدیل یک زیستگاه به منطقه حفاظت‌شده این گونه است که وقتی سازمان حفاظت از محیط زیست با مطالعات خود به این نتیجه می‌رسد که یک زیستگاه بنا به ظرفیت‌هایی که دارد باید به منطقه حفاظت‌شده ارتقا یابد، تقاضای فوق را به سازمان ما ارجاع می‌دهد سپس در کمیته فنی موضوع را بررسی کرده و مسائل اجتماعی را به دقت مورد توجه قرار می‌دهیم زیرا در اغلب این مناطق پروانه چرا صادر شده و نیازمند جابه‌جایی دام هستیم.

مدیرکل منابع طبیعی و آبخیزداری استان همدان با تأکید بر اینکه در نهایت موارد فوق را بررسی کرده و نهایتاً به شورای فنیله، مرتع و آبخیزداری سازمان ارسال می‌کنیم، اظهار کرد: در خصوص کوهستان الوند و درخواست انجام‌شده از سوی سازمان نیز کوتاهی از سمت ما نبوده، مراحل لازم طی و نتایج برای دریافت مصوبه به سازمان مرکزی ارسال شده است.

در ادامه معاون محیط‌زیست اداره کل حفاظت از محیط زیست استان همدان کوهستان الوند را یکی از مناظر و زیبایی آفریده خدا در استان همدان عنوان کرد و گفت: به لحاظ تنوع زیستی نیز یکی از بکرترین مناطق کم‌نظیر در غرب

کشور است. مهدی صفی‌خانی با اشاره به اینکه این تنوع زیستی بکر در حوزه جانوری و گیاهی معنا پیدا می‌کند ابراز کرد: به طور مثال برداشت گونه‌هایی که از آن‌ها به‌عنوان گیاهان دارویی یاد می‌شود خود مؤید اهمیت زیستگاهی این منطقه است. وی ادامه داد: از طرفی هم شهروندان همدانی و ساکنان حاشیه الوند احترام و اعتقاد خاصی به آن دارند، به طوری که شاید یکی از مظاهر پیانگر علاقه‌مندی آن‌ها به کوهستان را، حضور چشمگیر همدانی‌ها در کوهستان‌ها در کمترین اوقات فراغت آن‌ها دانست.

معاون محیط زیست استان همدان با اشاره به اینکه متأسفانه برخلاف وجود این ظرفیت زیستی طی سال‌های گذشته، باتوجه به گستردگی مدیریت می‌شود گفت: فرایند تبدیل یک زیستگاه به منطقه حفاظت‌شده این گونه است که وقتی سازمان حفاظت از محیط زیست با مطالعات خود به این نتیجه می‌رسد که یک زیستگاه بنا به ظرفیت‌هایی که دارد باید به منطقه حفاظت‌شده ارتقا یابد، تقاضای فوق را به سازمان ما ارجاع می‌دهد سپس در کمیته فنی موضوع را بررسی کرده و مسائل اجتماعی را به دقت مورد توجه قرار می‌دهیم زیرا در اغلب این مناطق پروانه چرا ازمجمله محدوده‌های معدنی که در منطقه وجود دارد، محقق نشده است.

وی با اشاره به اینکه بنا به دلایل عنوان‌شده همواره برای تحقق این موضوع، از سوی دستگاه‌های متولی، اعلام مخالفت شده تشریح کرد: درواقع این مشکل قانونی است که پیش روی ارتقای سطح منطقه وجود داشته و دارد. این مسئول در پاسخ به گلایه‌مندی در خصوص زون‌بندی تعریف‌شده نیز اظهار کرد: این سازمان تمام تلاش خود را طی سال‌های گذشته انجام داده تا بتواند یک محدوده بزرگ را ارتقای سطح بدهد اما بنا به دلایلی همچون واگذاری محدوده‌های معدنی، این امر میسر نشد چراکه سازمان صمت نمی‌توانست این اجازه را به ما